

кількох держав чи всю міжнародну спільноту. Всі злочини в сфері міжнародного повітряного права, таким чином:

1) за спрямованістю злочину: а) злочини в сфері цивільної авіації; б) злочини в сфері військової авіації;

2) за метою здійснення злочину: а) злочини, в яких сфера авіації є головною метою спричинення шкоди; б) злочини, які служать проміжними для інших міжнародних злочинів (наприклад, коли захоплений літак в пасажирами використовується для теракту тощо).

### *Література*

1. Гаврилова Ю. Міжнародно-правові принципи використання повітряного простору / Ю. Гаврилова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.nbuv.gov.ua/old\\_jrn/Soc\\_Gum/Nzizvru/2011\\_3/p6\\_24.html](http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Nzizvru/2011_3/p6_24.html)

2. Международное право: учеб. / отв. ред.: Ю. М. Колосов, В. И. Кузнецов. – М.: Междунар. отношения, 1996. – 608 с.

3. Навроцький В. Поняття та ознаки міжнародних злочинів / В. Навроцький // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – Вип. 38. – 2003. – С. 437-444.

УДК 341.1/8; 347.8(043.2)

**Пекар Ю. С., Рябцева А. О.,** студентки,  
Навчально-науковий інститут Економіки та менеджменту,  
Національний авіаційний університет, м. Київ  
Науковий керівник: Малишко В. М., к.ю.н.

## **СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПОВІТРЯНОГО ТА КОСМІЧНОГО ПРАВА**

На початку ХХІ століття ми є свідками перетворення космічної діяльності на один з дійових двигунів світової економіки та появи численних можливостей, зокрема, для країн, що розвиваються. При цьому, треба підкреслити, що з подальшим розвитком космічної техніки, ускладненням завдань, що ставляться перед нею, не тільки зростають масштаби та вартість космічних проєктів, але й особливо гостро постає потреба в міжнародній співпраці, поєднанні зусиль держав світу в цьому напрямі [1].

Міжнародне космічне право (МКП), розробкою якого з перших кроків людини в космос опікується Організація Об'єднаних Націй в рамках Комітету з використання космічного простору в мирних цілях і його Юридичного підкомітету, віддзеркалює важливе значення, яке світове співтовариство надає міжнародному співробітництву в галузі дослідження та використання космічного простору. За координуючої ролі Організації Об'єднаних Націй розроблено п'ять договорів і п'ять зводів правових

принципів з питань, які стосуються дослідження та використання космічного простору в мирних цілях і поступово створюється розумний правовий режим, що регулює космічну діяльність.

Кінець XX – початок XXI століття охарактеризувались не тільки подальшою глобалізацією світової економіки, але й кардинальними змінами в філософії космічної діяльності. Процеси розрядки і роззброєння, приватизація та комерціалізація космічної діяльності призвели до суттєвої прагматизації та гуманізації діяльності з дослідження та використання космічного простору. Разом з тим, ці позитивні з точки зору покращення якості та безпеки людського життя процеси трансформації космічної діяльності, активне використання приватним сектором новітніх видів космічної техніки і технологій для вирішення все більшої кількості нагальних проблем потягнули за собою нові проблеми правового регулювання цієї діяльності. Розвиток діяльності з дослідження і використання космічного простору, пов'язаної з експлуатацією новітніх космічних засобів, тенденціями до інтернаціоналізації за складом учасників і глобалізації за своїми наслідками, потребував нових підходів до питань відповідальності держави за усю національну діяльність в космічній сфері. Не менш гостро постали питання про правовий статус нових суб'єктів космічної діяльності (приватних фірм, транснаціональних корпорацій, фізичних осіб), про захист прав інтелектуальної власності та передачі космічних технологій тощо [2].

В останні роки у зв'язку з активізацією космічної діяльності виникли нові технічно складні питання, що стосуються, зокрема, космічного сміття, використання ядерних джерел енергії в космічному просторі та захисту прав інтелектуальної власності. у зв'язку з цим виникає множина серйозних юридичних питань, які вимагають творчих рішень в рамках міжнародного співробітництва, для того, щоб міжнародне космічне право могло йти в ногу з швидким розвитком космічної техніки і космічної діяльності. І такі рішення повинні ґрунтуватися на дотриманні загальних принципів міжнародного права, включаючи Статут ООН, основних принципів міжнародного космічного права, а також максимально враховувати потреби країн, що розвиваються.

Супутниковий зв'язок, супутникова навігація, надання пускового обладнання та послуг і дистанційне зондування в низці випадків вже перетворюються в стрімко зростаючі приватні сектори промисловості. Рівним чином такі види діяльності, як космічний туризм, розробка корисних копалин на астероїдах та інших небесних тілах і поховання відходів у космосі серйозно розглядаються як можливі галузі для приватного підприємництва у космосі в не дуже віддаленому майбутньому. А, в свою чергу, ці нові види космічної діяльності породжують і нові правові проблеми.

Перше тридцятиліття космічної ери, яке було, мабуть, найбільш активним періодом розбудови міжнародного космічного права (МКП), підвело й певну «ризик» щодо відповідності стану космічного права потребам практичної космонавтики наприкінці 80-х років минулого століття. Хоч попереду ще було ухвалення на рівні ГА ООН зводу принципів з використання ядерних джерел енергії в космосі (1992 р.) і Декларації про міжнародне співробітництво в дослідженні та використанні космічного простору на благо і в інтересах усіх країн, з особливим урахуванням потреб країн, що розвиваються (1996 р.), провідні юристи світу авторитетно запевняли світове співтовариство про високу ступінь адекватності існуючих правових механізмів умовам тогочасної діяльності з дослідження та використання космічного простору.

Водночас, ні договірне закріплення найбільш поширених термінів МКП, ні реальні правові механізми демілітаризації космосу, ні «правове розмежування» повітряного і космічного просторів, ні, засади справедливого розподілу геостационарної орбіти (проголошеної «невичерпним але обмеженим природним ресурсом») все ще не знайшли свого місця в загальновизнаних міжнародно-правових актах. А до цих правових проблем все активніше додаються й нові, пов'язані з комерціалізацією та приватизацією космічної діяльності (в першу чергу, регулювання світового космічного ринку), появою нових суб'єктів цієї діяльності (приватні юридичні особи, ТНК) та актуалізацією певних питань, що стосуються такої діяльності, її новітніх видів і напрямів (космічне сміття, космічний туризм, експлуатація Міжнародної космічної станції тощо).

#### *Література*

1. Особливості правового регулювання доставки вантажів авіаційним транспортом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lektsii.org/3-18594.html>

2. Господарське право України: підруч. / В. М. Гайворонський, В. П. Жушман та ін. – Х.: Право, 2005. – 384 с.

3. Повітряний кодекс України: Закон України від 19 травня 2011 р. № 3393-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 48-49. – Ст. 538.

4. Про перевезення небезпечних вантажів: Закон України від 6 квітня 2000 р. № 1644-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 28. – Ст. 220.